

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง การเลือกนายกรัฐมนตรี

นายธงชัย ดุลยสุข

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร "การพัฒนานักบริหารระดับสูง" รุ่นที่ 1
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ 8 ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับ
การประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ 9

สำนักพัฒนาบุคลากร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ.2547

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

วันที่...../...../.....

เลขทะเบียน.....

เลขหมู่.....

- ก -

บทคัดย่อ

“นายกรัฐมนตรี” กำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษ ในรัชสมัยของพระเจ้ายอร์จที่ 1 (พ.ศ. 2257 – พ.ศ. 2270) สำหรับประเทศไทย นายกรัฐมนตรีได้มีการนำมาใช้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด แต่เดิมยังไม่ได้ใช้ชื่อหัวหน้าคณะรัฐบาลว่า “นายกรัฐมนตรี” แต่ใช้ชื่อว่า “ประธานคณะกรรมการราษฎร” จนกระทั่งมีการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ได้ใช้คำว่า “นายกรัฐมนตรี” เป็นครั้งแรกและใช้มาจนถึงปัจจุบัน

วิธีการสรรหานายกรัฐมนตรีมีอยู่ด้วยกัน 3 วิธี คือ

1. โดยวิธีการยึดอำนาจ
2. โดยวิธีเรียกประชุมสมาชิกวุฒิสภา เพื่อหยั่งเสียงตัวบุคคลผู้เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
3. โดยวิธีเรียกหัวหน้าพรรคการเมืองเข้าพบ เพื่อหยั่งเสียงหาบุคคลที่เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันได้ปรับปรุงวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรี โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก โดยมติให้ความเห็นชอบต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และต้องกระทำโดยเปิดเผย ทำให้นายกรัฐมนตรีเข้าสู่ตำแหน่งอย่างมีเกียรติ มีความภาคภูมิใจ มีความชอบธรรม และสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

คำนำ

บทความเรื่อง "การเลือกนายกรัฐมนตรี" นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร "การพัฒนานักบริหารระดับสูง" รุ่นที่ 1 สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ 8 ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับการประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ 9

การที่ผู้เขียนได้เลือกทำบทความทางวิชาการเรื่อง "การเลือกนายกรัฐมนตรี" นั้น เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้ทราบถึงวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งของประเทศไทย และของต่างประเทศ รวมทั้งขั้นตอนการเลือกนายกรัฐมนตรี

บทความนี้หากมีข้อผิดพลาด หรือมีข้อบกพร่องเกิดขึ้น ผู้เขียนขออภัยไว้ทั้งสิ้น และหวังว่าบทความนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านตามสมควร

(นายธงชัย ดุลยสุข)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ 1

สำนักงานประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของเรื่อง	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตการศึกษา	3
วิธีการดำเนินการ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 นายกรัฐมนตรี	4
1. ความเป็นมาของนายกรัฐมนตรี	4
2. ความเป็นมาของนายกรัฐมนตรีไทย	5
บทที่ 3 วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรี	7
1. วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรี	7
2. วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีไทยในอดีต	8
3. วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีไทยในปัจจุบัน	13
4. เปรียบเทียบวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีไทยกับต่างประเทศ	13
บทที่ 4 ขั้นตอนการเลือกนายกรัฐมนตรี	16
บทที่ 5 บทสรุป	20
บรรณานุกรม	22
ประวัติย่อ	23

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของเรื่อง

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

1. ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ รัฐสภา ประกอบด้วย สมาชิกผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา มีหน้าที่ในการตรากฎหมาย และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

2. ฝ่ายบริหาร ได้แก่ คณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมาย และตามที่ได้แถลงนโยบายไว้ต่อรัฐสภา

3. ฝ่ายตุลาการ ได้แก่ ศาลต่างๆ มีหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามกฎหมาย

คณะรัฐมนตรี (The Council of Ministers) หมายถึง คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารหรือปกครองประเทศ คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอย่างกว้างขวาง ภารกิจสำคัญของคณะรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหารก็คือ การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การทำให้กฎหมายมีผลศักดิ์สิทธิ์สมจริงไม่ใช่ปรากฏอยู่แต่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น ในระบอบการปกครองปัจจุบันจะเห็นได้ว่าจะวางเว้นไม่มีคณะรัฐมนตรีไม่ได้ อย่างน้อยแม้จะขาดตัวบุคคลไปก็ต้องมีเหลือจำนวนพอเป็นคณะ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกฎหมายให้อำนาจให้มากมายต่อไปได้ รัฐสภานั้นอาจถูกยุบ หรือสิ้นสุดไปโดยอาจไม่มีสภาอยู่ในบางขณะ แต่จะขาดคณะรัฐมนตรีไม่ได้ ด้วยเหตุนี้เมื่อคณะรัฐมนตรีสิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีชุดนั้นยังคงต้องรักษาการ

LIERT

ต่อไปจนกว่าจะมีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ ดังที่เรียกว่าคณะรัฐมนตรีรักษาการ นอกจากนี้คณะรัฐมนตรียังมีความสำคัญในแง่อำนาจ เพราะมีอำนาจมหาศาลสามารถกำหนดนโยบาย ซึ่งอาจพลิกโฉมหน้าของประเทศไปในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงได้ สามารถควบคุมบังคับบัญชาข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่นๆ ของรัฐซึ่งมีจำนวนมาก ทั้งยังเป็นตำแหน่งหน้าที่แห่งเกียรติยศ และมีโอกาสแสดงฝีมือ แลกเปลี่ยนการหรือปรีชาญาณให้เป็นจริง ตลอดจนมีช่องทางอื่น ๆ ทั้งที่สุจริตและไม่สุจริต

ด้วยความสำคัญดังกล่าวมานี้เอง ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีจึงเป็นที่ปรารถนาของนักการเมืองทั่วไป ในยามที่ยังไม่ได้จัดตั้งรัฐบาลเองก็มักนิยมตั้งรัฐบาลเงาเตรียมไว้ก่อน เพื่อพัฒนาไปเป็นคณะรัฐมนตรีที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ด้วยความสำคัญดังนี้เอง คนที่จะเป็นรัฐมนตรีที่ดีมีประสิทธิภาพ สามารถรักษาเกียรติยศและปฏิบัติหน้าที่ได้ดีสมกับความสำคัญดังกล่าวก็มีได้ไม่มากนัก เพราะต้องอาศัยความสามารถอย่างสูงและความสุจริตอย่างมั่นคง

1. ความสำคัญของคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีมีความสำคัญดังนี้

- (1) ความสำคัญในทางกฎหมาย คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรฝ่ายบริหารที่มีหน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย
- (2) ความสำคัญในทางการเมือง คณะรัฐมนตรีเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- (3) ความสำคัญในทางอำนาจ กฎหมายต่างๆ ให้อำนาจคณะรัฐมนตรีมาก อีกทั้งคณะรัฐมนตรียังเป็นผู้กำหนดนโยบายของประเทศจึงเท่ากับเป็นผู้กุมชะตากรรมของประเทศไว้ในมือ

2. องค์ประกอบของคณะรัฐมนตรี

ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- (1) นายกรัฐมนตรี (Prime Minister) ซึ่งเป็นหัวหน้าของคณะรัฐมนตรี 1 คน
- (2) รัฐมนตรี (Minister) คณะรัฐมนตรีมีรัฐมนตรีอื่นนอกจากนายกรัฐมนตรีอีก 35 คน ตำแหน่งรัฐมนตรีมีหลากหลาย เช่น รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการ รัฐมนตรีช่วยว่าการ

LIART

นายกรัฐมนตรีเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร มีอำนาจหน้าที่สูงสุดในการบังคับบัญชาข้าราชการ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญ เป็นตำแหน่งที่กุ่มชะตาของประเทศ โดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอรายชื่อใครเป็นนายกรัฐมนตรีไม่อาจทำตามแต่ใจตนเองเหมือนแต่ก่อน หากแต่จะเสนอชื่อใครเป็นนายกรัฐมนตรีก็ต้องเสนอตามมติของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น จึงสมควรศึกษาวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และศึกษาขั้นตอนการเลือกนายกรัฐมนตรีในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีในระบบรัฐสภา
2. ศึกษาขั้นตอนการเลือกนายกรัฐมนตรี

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเฉพาะวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีในระบบรัฐสภาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการ

ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมาย และข้อบังคับการประชุมสภา รวมทั้งการสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรี
2. เพื่อให้ทราบถึงวิธีปฏิบัติในการเลือกนายกรัฐมนตรีในปัจจุบัน

LIART

บทที่ 2 นายกรัฐมนตรี

1. ความเป็นมาของนายกรัฐมนตรี

คำว่า “นายกรัฐมนตรี” มีใช้ครั้งแรกในประเทศฝรั่งเศส โดยในปี ค.ศ. 1624 (พ.ศ. 2167) บาทหลวงฝรั่งเศสผู้หนึ่งคือ บาทหลวงริเชอลิเออร์ (Cardinal due de Richeliere) ได้รับยกย่องว่าเป็น Premier minister ต่อมาเมื่อบาทหลวงริเชอลิเออร์ถึงแก่อนิจกรรม บาทหลวงมาซาแรง (Cardinal Mazarin) ได้สืบทอดตำแหน่งนี้ต่อมา แต่เมื่อบาทหลวงมาซาแรงถึงแก่อนิจกรรมในปี ค.ศ. 1661 (พ.ศ. 2204) ก็ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนี้ต่อไปเนื่องจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้ทรงปกครองประเทศโดยไม่มีตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

แต่สำหรับตำแหน่ง “นายกรัฐมนตรี” ตามความหมายในปัจจุบันนั้นถือกำเนิดในประเทศอังกฤษ โดยในรัชสมัยของพระเจ้าจอร์จที่ 1 (George1, ค.ศ. 1714 – ค.ศ. 1727 หรือ พ.ศ. 2257 – พ.ศ. 2270) เนื่องจากพระองค์ทรงเป็นเจ้าของแห่งแฮนโนเวอร์ (Hanover) ในเยอรมัน สืบเชื้อสายจากเจ้าหญิงอังกฤษ จึงไม่ทรงรู้ขนบธรรมเนียมการเมืองของอังกฤษและไม่ทรงสามารถพูดหรือเข้าใจภาษาอังกฤษ อีกทั้งพระองค์ไม่ทรงสนพระทัยในกิจการบ้านเมือง พระองค์จึงต้องทรงพึ่งพาเสียงสนับสนุนของสภาองคมนตรี ทำให้สมาชิกสภาองคมนตรีค่อยๆ มีอำนาจมากขึ้น กลายสภาพเป็นเสมือนคณะรัฐบาล (Cabinet) นอกจากนั้นพระองค์ทรงติดต่อกับประธานองคมนตรี (President of the Council) โดยตรง ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำพรรคการเมือง “วิก” (Whig) และได้รับการสนับสนุนจากตระกูลใหญ่ๆ ของคณะนักปฏิวัติด้วย โดยการนำกระแสพระบรมราชโองการไปแจ้งต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และนำความคิดเห็นของคณะรัฐมนตรีไปกราบบังคมทูลอยู่เนือง ๆ จึงทำให้ประชาชนสภาองคมนตรีมีอิทธิพลยิ่งขึ้นในสภาองคมนตรีจากอำนาจหน้าที่ที่เจริญก้าวหน้ามาด้วยวิธีนี้ ทำให้ประธานองคมนตรีก้าวไปสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอันแท้จริงกระทั่ง เซอร์ โรเบิร์ต วอลโพล (Sir Robert Walpole) ได้รับเลือกตั้งเป็นเสนาบดีกระทรวงการคลังในปี ค.ศ. 1721 (พ.ศ. 2264) และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (Prime Minister) เป็นคนแรก จริงอยู่ได้มีการกล่าวกันว่า ฮาร์เลย์ (Harley) สแตนโฮป (Stanhope) ซุนเดอร์แลนด์ (Sunderland) ได้รับตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นกลุ่มแรก แต่ก็มีได้มีหลักฐานยืนยันว่าบุคคลทั้งสามนี้มีอำนาจและตำแหน่งเช่นเดียวกับ เซอร์ โรเบิร์ต วอลโพล นักประวัติศาสตร์ส่วนมากจึงไม่เห็นพ้องด้วยว่าบุคคลทั้งสามนี้ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นกลุ่มแรก

ในระยะเวลาที่เซอร์ โรเบิร์ต วอลโพล อยู่ในอำนาจ ท่านได้สร้างแบบฉบับของระบบคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้รับการปฏิบัติสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เช่น หลักการนายกรัฐมนตรีต้องลาออกจากตำแหน่งเมื่อคณะรัฐมนตรีไม่มีเสียงสนับสนุนในสภาสามัญ หรือหลักการที่กษัตริย์ทรงเลือกนายกรัฐมนตรีและให้มายกรัฐมนตรีเลือกรัฐมนตรีคนอื่น ๆ เอง เพื่อเสนอให้กษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

อย่างไรก็ตาม ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของอังกฤษนับแต่เซอร์ โรเบิร์ต วอลโพล เป็นต้นมา ยังไม่มีกฎหมายรับรองอย่างเป็นทางการจนกระทั่งในปี ค.ศ. 1832 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการปฏิรูป ค.ศ. 1832 (The Reform Act of 1832) ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้จำกัดเอกสิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ให้ต้องแต่งตั้งผู้นำพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาสามัญดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมาในปี ค.ศ. 1905 พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 7 (Edward VII, ค.ศ. 1901 – ค.ศ. 1910 หรือ พ.ศ. 2444 – พ.ศ. 2453) ได้มีพระบรมราชโองการรับรองให้ผู้ที่เป็น “นายกรัฐมนตรี” มีสิทธิเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทได้ก่อนคนอื่น และในปี ค.ศ. 1937 ในรัชสมัยของพระเจ้าจอร์จที่ 6 (George VI, ค.ศ. 1936 – ค.ศ. 1952 หรือ พ.ศ. 2479 – พ.ศ. 2495) ได้มีกฎหมาย “The Minister of the Crown of 1973” ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตลอดจนเงินเดือนของรัฐมนตรีและของหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านขึ้นเป็นครั้งแรก

2. ความเป็นมาของนายกรัฐมนตรีไทย

สำหรับประเทศไทยนั้น ในปี ร.ศ. 103 (พ.ศ. 2427 หรือ ค.ศ. 1884) ได้มีกลุ่มพระราชวงศ์ขุนนาง และข้าราชการที่อยู่ในยุโรปได้ร่วมเข้าชื่อถวายความคิดเห็นจัดการเปลี่ยนแปลงระเบียบราชการแผ่นดินต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 คำกราบบังคมทูลฯ ถวายความคิดเห็นดังกล่าวมีลักษณะเป็นการเสนอแนะแนวทางเทคนิค การบริหารราชการบ้านเมือง โดยเสนอให้มีการตั้งคณะรัฐมนตรี (Cabinet) ขึ้นแบบคณะรัฐมนตรีในระบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่กำลังใช้อยู่ในประเทศอังกฤษในขณะนั้น แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ประชาชนชาวไทยยังมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและมีความสนใจการปกครองบ้านเมืองไม่มากพอที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเองได้ พระองค์จึงมิได้ทรงรับมาปฏิบัติ แต่ได้ทรงดำเนินรัฐประศาสนโยบาย เพื่อเป็นการปูพื้นฐานการปกครองในระบบประชาธิปไตยอย่างค่อยเป็นค่อยไปที่ละน้อย โดยพระองค์ได้ทรงมอบหมายให้สมเด็จพระยาเทววงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงการต่าง

LIRT

ประเทศในเวลานั้น ยกย่องพระราชกฤษฎีกาที่ 1 ว่าด้วยราชประเพณีกรุงสยามขึ้นโดยได้รับอิทธิพล แนวความคิดมาจากรัฐธรรมนูญของอังกฤษ ซึ่งร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ได้กล่าวถึงพระบรมราชานุญาตของกษัตริย์การเข้าสู่ตำแหน่งของประมุขของรัฐ และการบริหารราชการแผ่นดินในลักษณะของงานบริหาร ตุลาการ และนิติบัญญัติ แต่อย่างไรก็ตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวก็มิได้มีการประกาศใช้เป็นกฎหมายแต่อย่างใดและแม้ว่าบรรดากลุ่มพระราชวงศ์ขุนนางและข้าราชการที่ได้ร่วมกันถวายความเห็นต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ทรงเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) ในปี ร.ศ. 103 แต่แนวคิดที่เสนอนั้น ได้เสนอให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประธานของคณะรัฐมนตรี โดยมีได้เสนอให้มีตำแหน่ง “นายกรัฐมนตรี” แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากนั้น บทบัญญัติในร่างพระราชกฤษฎีกาที่ 1 ว่าด้วยราชประเพณีกรุงสยาม นั้นก็ได้กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประธานฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐมนตรีสภา) ประธานฝ่ายบริหาร (เสนาบดีสภา) และประธานฝ่ายตุลาการ (องคมนตรีสภา) ด้วยพระองค์เองยังมิได้มีการเสนอให้มีตำแหน่ง “นายกรัฐมนตรี” ด้วยเช่นกัน

ตำแหน่ง “นายกรัฐมนตรี” ได้มีการนำมาใช้ประเทศไทยโดยแท้จริง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญ และมีการแบ่งแยกองค์การผู้ใช้อำนาจอธิปไตยเป็นองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ แบบเดียวกับรูปแบบการปกครองในระบบรัฐสภาของอังกฤษ แต่ในขณะที่ใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเป็นการชั่วคราวนั้น ยังมิได้ใช้ชื่อหัวหน้าคณะรัฐบาลว่า “นายกรัฐมนตรี” แต่ใช้ชื่อว่า “ประธานคณะกรรมการราษฎร” จนกระทั่งในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 41/2475 วันจันทร์ที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2475 ซึ่งมีระเบียบวาระการประชุมเพื่อรับรองร่างรัฐธรรมนูญที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาพิจารณาเสร็จแล้ว ที่ประชุมได้ลงมติให้ใช้คำว่า “นายกรัฐมนตรี” แทน “ประธานคณะกรรมการราษฎร” และร่างรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้ใช้บังคับ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามฉบับแรก ซึ่งมาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหนึ่ง และรัฐมนตรีอื่นอีกอย่างน้อยสิบสี่นายจึ่งถือได้ว่าประเทศไทยมีสถาบัน “นายกรัฐมนตรี” อย่างแท้จริงนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรี

1. วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรี

ในปัจจุบันมีวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรี 3 วิธีใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

(1) **โดยการเลือกตั้งโดยอ้อม** วิธีการนี้จะต้องผ่านขั้นตอนอื่นก่อนที่จะดำเนินการแต่งตั้งได้ ขั้นตอนเช่นว่านั้นอาจเป็นไปได้โดยให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน แล้วให้สมาชิกเหล่านั้นลงมติว่าจะให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรี ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ มาตรา ๖๗ ให้อำนาจหน้าที่ในการเลือกนายกรัฐมนตรีไว้ว่า การเลือกนายกรัฐมนตรีจะต้องกระทำในหมู่บรรดาสมาชิกของรัฐสภา โดยมติของรัฐสภาอย่างเป็นทางการ ซึ่งหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเลือกผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่สภาที่ปรึกษาไม่เห็นพ้องด้วยกลับไปเลือกผู้อื่นเป็นนายกรัฐมนตรี และไม่อาจตกลงกันได้ โดยคณะกรรมการร่วมระหว่างสภาทั้งสอง (Joint Committee) หรือสภาที่ปรึกษาไม่ได้ลงมติภายในเวลา 10 วัน หลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรได้กำหนดตัวนายกรัฐมนตรีแล้ว ให้ถือว่ามติของสภาผู้แทนราษฎรที่เลือกผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นมติของรัฐสภา ดังนั้น ในทางปฏิบัติอำนาจในการตัดสินใจเลือกนายกรัฐมนตรีของญีปุ่นจึงอยู่ที่สภาผู้แทนราษฎร แต่เพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้ ยังมีวิธีการเลือกตั้งโดยอ้อมอีกวิธีหนึ่งคือ โดยการให้ม็อบค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาหรือเลือกสรรผู้ที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี โดยไม่อาศัยเสียงของประชาชนโดยตรง

(2) **โดยวิธีการแต่งตั้ง** วิธีการนี้ใช้ในระบอบรัฐสภาแบบอังกฤษ โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากสมาชิกสภาสามัญ และมอบให้นายกรัฐมนตรีจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นนายกรัฐมนตรี โดยปกติเป็นหัวหน้าพรรคที่มีเสียงข้างมาก หรือบุคคลที่สามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นได้

(3) **โดยวิธีการยึดอำนาจ (Usurpation)** เป็นวิธีการในประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาประเทศ ซึ่งมีการยึดอำนาจด้วยวิธีการที่เรียกว่า "รัฐประหาร" หรือ "การปฏิวัติ" เมื่อยึดอำนาจได้แล้ว ก็ตั้งตนเองเป็นนายกรัฐมนตรีเสียเอง

LIRT

2. วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีไทยในอดีต

สำหรับประเทศไทยนั้นก่อนที่จะใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พุทธศักราช 2540 ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรทุกฉบับ ได้บัญญัติให้เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและทุกฉบับมิได้บัญญัติวิธีการสรรหานายกรัฐมนตรีไว้ เพียงแต่บัญญัติตัวบุคคลผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีไว้เท่านั้น

รัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 พุทธศักราช 2511 พุทธศักราช 2517 และพุทธศักราช 2521

รัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540)

รัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

และกรณีที่อยู่ในช่วงการใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะมีสภาเดียวที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ เช่น ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2502 ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญก็จะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี หรือธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2515 ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ฯลฯ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าที่รัฐธรรมนูญไทยกำหนดแต่เพียงผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีไว้เท่านั้น ส่วนวิธีการที่ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (ประธานรัฐสภา) ซึ่งอาจได้แก่ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรจะใช้ในการคัดเลือกตัวบุคคลที่จะเสนอให้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ได้กำหนดไว้

ดังนั้น วิธีการสรรหาตัวบุคคลผู้เหมาะสมที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใช้วิธีการอยู่

3 วิธีด้วยกัน คือ

LIRT

1. โดยวิธีการยึดอำนาจ
2. โดยวิธีเรียกประชุมสมาชิกรัฐสภา เพื่อหยั่งเสียงหาตัวบุคคลผู้เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
3. โดยวิธีเรียกหัวหน้าพรรคการเมืองเข้าพบ เพื่อหยั่งเสียงหาบุคคลที่เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ตัวอย่างวิธีการสรรหาตัวบุคคลผู้เหมาะสมที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

(1) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (คณะรัฐมนตรี คณะที่ 9)

เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2481 ประธานสภาได้เชิญสมาชิกทั้งสองประเภทมาหารือเป็นการภายใน เพื่อสอบถามความเห็นว่ามีใครควรจะเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อได้หารือเป็นการภายในแล้ว สมาชิกทั้งสองประเภทเห็นว่าเมื่อนายพันเอกพระยาพลพลหยุดเสนาไม่ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผู้ที่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งนายกคนต่อไปควรจะเป็นนายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม ประธานสภาจึงนำความกราบบังคมทูลตามความเห็นของสมาชิก

เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2481 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้นายพันเอก หลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีพระยามานวราชเสวี ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(2) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (คณะรัฐมนตรี คณะที่ 12)

เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2488 ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้เชิญประธานสภาผู้แทนราษฎรไปพบ ณ ทำเนียบท่าช้างวังหน้า แล้วแจ้งให้ทราบว่านายกรัฐมนตรีได้ลาออกตามเหตุผลที่กล่าวและชี้แจงให้ทราบว่าในสถานการณ์นี้ ผู้ที่สมควรจะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อเจรจากับพันธมิตรควรจะเป็นหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช แต่ยังมีได้เดินทางเข้ามาประเทศเพราะยังมีภาระที่จะต้องติดต่อกับฝ่ายพันธมิตรในต่างประเทศด่วน จึงเห็นควรจะให้ นายทวี นุญยกฤต ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพราะมีกรณีรีบด่วนจะต้องเจรจากับฝ่ายพันธมิตรในระยะแรกนี้จะได้สะดวกยิ่งขึ้น

และในวันที่ 22 สิงหาคม 2488 นี้เอง ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้นัดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเป็นการภายใน แจ้งเหตุผลตามที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ชี้แจงให้สภาทราบ ซึ่งที่ประชุมภายในสมาชิกสภาในวันนั้นเห็นชอบด้วย ครั้นแล้วประธานสภาได้เสนอประกาศแต่งตั้ง

LIRT

นายทวี บุญยเกตุ เป็นนายกรัฐมนตรีต่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพื่อลงนามต่อไปตามระเบียบพระยามานวราชเสวี ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(3) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (คณะรัฐมนตรี คณะที่ 16)

เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2489 ประธานพฤษสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรเรียกประชุมสมาชิกทั้งสองสภาหารือร่วมกันเป็นการภายใน ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อหยั่งเสียงว่าที่ประชุมจะเห็นสมควรให้ผู้ใดดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่ประชุมของสมาชิกมีความเห็นเป็นเอกฉันท์เห็นควรให้นายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ประธานพฤษสภาจึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลตามความเห็นของสมาชิกสภา และได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้นายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2489 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเป็นผู้ทรงลงพระปรมาภิไธยในประกาศพันตรี วิลาศ ไสงานนท์ ประธานพฤษสภาและนายเกษม บุญศรีประธานสภาผู้แทนราษฎรลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(4) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (คณะรัฐมนตรี คณะที่ 27)

การพิจารณาตัวบุคคล ผู้เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งนี้ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้หารือกับหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคเสรีมนังคศิลา ซึ่งมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ถึงผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นที่ตกลงว่าควรให้จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ดังนั้น เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2500 ประธานสภาพร้อมทั้งเลขาธิการและรองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เดินทางโดยรถยนต์ไปหัวหิน เพื่อกราบบังคมทูลผู้ควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่าควรเป็น จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เนื่องจาก ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปประทับ ณ พระที่นั่งไกลกังวล หัวหิน ประธานสภาผู้แทนราษฎรกับคณะจึงต้องเดินทางไปเพื่อกราบบังคมทูล ณ ที่นั้น เมื่อได้รับพระราชทานกระแสรับสั่ง สอบถามถึงวิธีการหยั่งเสียงผู้แทนราษฎร ในสภาเพื่อเลือกสรรผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามที่เคยปฏิบัติมา

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้กราบบังคมทูลชี้แจงว่า คราวนี้ได้ประชุมสภาเป็นการภายใน เพื่อปรึกษาหารือเลือกสรรผู้ที่เหมาะสมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเหมือนอย่างที่เคยมาอย่างกาลก่อนนั้น เพราะขณะนี้ได้มีพรรคการเมืองขึ้นตามกฎหมายแล้วและผลในการเลือกตั้งครั้งนี้

ปรากฏว่าพรรคเสรีมนังคศิลาเป็นพรรคที่มีสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรมากที่สุด ฉะนั้น จึงเพียงแต่สอบถามความเห็นของหัวหน้าและเลขาธิการของพรรคนี้ไป ซึ่งทางพรรคเสนอว่าควรเป็น จอมพล แปลก พิบูลสงคราม หัวหน้าพรรคนี้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดังนั้น จึงได้นำความกราบบังคมทูล เพื่อจะได้ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งบุคคลตามที่พรรค ซึ่งมีเสียงข้างมากเสนอมา

เมื่อได้ทรงปรารภและรับสั่งต่อไปพอสมควรแล้ว จึงได้ทรงลงพระปรมาภิไธยในประกาศ แต่งตั้งจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน มี พลเอก พระประจัน ปัจฉเน็ก ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(5) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (คณะรัฐมนตรี คณะที่ 32)

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. 2512 ได้เสร็จสิ้นลงแล้ว สภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมครั้งแรกในวันที่ 5 มีนาคม 2512 ที่ประชุมได้เลือกประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเสร็จแล้ว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประธานรัฐสภาเข้าเฝ้า ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในวันที่ 7 มีนาคม 2512 ในการนี้ประธานรัฐสภาได้กราบบังคมทูล เพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง จอมพล ถนอม กิตติขจร หัวหน้าพรรคสหประชาไทย ซึ่งเป็นพรรคที่มีเสียงข้างมากในสภาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีพระกระแสรับสั่งความว่าได้หารือกับพรรคนั้นแล้วหรือว่าจะให้หัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี เพราะในประเทศประชาธิปไตยอื่นบางประเทศผู้เป็นนายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นหัวหน้าพรรคเสมอไป อาจเป็นบุคคลสำคัญอื่นในพรรคนั้นก็ได้ ประธานรัฐสภาได้กราบบังคมทูลว่า ก่อนนำความกราบบังคมทูลครั้งนี้ได้ถามพรรคสหประชาไทยแล้วยืนยันให้จอมพล ถนอม กิตติขจร หัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้น จึงได้ทูลเกล้าฯ ถวายประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีเพื่อลงพระปรมาภิไธยตามระเบียบ พันเอก นายวรการบัญชา ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(6) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (14 ตุลาคม 2516)

เกิดเหตุการณ์วันมหาวิปโยค วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ได้มีประกาศว่า โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลชุดนี้จะต้องปกครองประเทศจนกว่าจะร่างรัฐธรรมนูญเสร็จและประกาศใช้จึงจะลาออก แต่นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้ขอลาออกในขณะที่ร่างรัฐธรรมนูญยังมิได้ประกาศใช้ เพราะสาเหตุหลายประการ ต่อมาเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาเรื่องต่างๆ เสร็จแล้ว ประธานสภาได้เชิญสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติอยู่ประชุมเป็นการภายในเพื่อหารือผู้สมควรเป็นนายกรัฐมนตรี ประธานและรองประธานได้เข้าพบนายสัญญา

ธรรมศักดิ์ แจ่มติของสภาให้ทราบ นายสัญญา ขอบคิดดูก่อน ในที่สุดก็ยอมรับตำแหน่งจึงนำความกราบบังคมทูล เพื่อทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2517 โดยมีหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จากการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีในสมัยต่างๆ ที่ยกมากล่าวข้างต้นนั้น ก็เพื่อจะแสดงให้เห็นว่ามีวิธีการดำเนินการแตกต่างกันอย่างไร ในการแต่งตั้งหรือการสรรหานักบุคคลที่เหมาะสม เพื่อจะมาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในสมัยนั้นๆ แต่อันนี้ก็ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือเหตุการณ์บ้านเมืองในสมัยนั้นๆ ตามตัวอย่างที่ยกมากล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้มีอำนาจสรรหาตัวนายกรัฐมนตรีตลอดมาตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนี้เป็นต้นมา โดยปกติประธานสภาจะประชุมสภาเป็นการภายใน เพื่อปรึกษาหารือผู้สมควรจะเป็นนายกรัฐมนตรี บางครั้งก็ใช้วิธีเข้าพบหัวหน้าพรรคการเมืองและเลขาธิการพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งมีเสียงมากที่สุด บางครั้งก็ใช้วิธีเรียกหัวหน้าพรรคการเมืองต่างๆ มาหารือเพื่อหารือผู้สมควรจะเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนมากจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ดำเนินการทั้งนั้น ยกเว้นกรณีที่มีเหตุการณ์บ้านเมืองเกิดขึ้นอย่าง 14 ตุลาคม 2516 เกิดเหตุการณ์วันมหาวิปโยค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีประกาศโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามตัวอย่างการดำเนินการแต่งตั้งสมัยต่างๆ ที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้จะทำให้ผู้อ่านเอกสารได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าฝ่ายนิติบัญญัติมีความสัมพันธ์กับฝ่ายบริหารอย่างไร เพราะเมื่อได้ศึกษาและพิจารณาดูบรรดารัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองประเทศชั่วคราวที่ได้มีมาทุกฉบับแล้วจะเห็นได้ว่าอำนาจทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่เริ่มสรรหาตัวบุคคลผู้เหมาะสม เพื่อจะมาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี และประธานสภาจะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเสมอ ยกเว้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 ได้กำหนดให้ประธานคณะกรรมาธิการเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และกรณีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างวันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม 2516 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีประกาศโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง ส่วนการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารจะเป็นผู้สรรหานักบุคคลผู้มีความเหมาะสม เพื่อจะมาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี โดยจะมีจำนวนตามรัฐธรรมนูญ แต่ละสมัยกำหนดไว้เพื่อประกอบเป็นคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน

3. วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีไทยในปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้ปรับปรุงกระบวนการได้มา ซึ่งนายกรัฐมนตรีจากระบบที่มอบอำนาจการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเลือกนายกรัฐมนตรีไว้กับ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและหัวหน้าพรรคการเมือง มาเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนได้มีโอกาสตัดสินใจร่วมกันในการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 202 กำหนดว่า การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง ทั้งนี้มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรการลงมติกรณีเช่นนี้กระทำได้โดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย การกำหนดดังกล่าว เป็นผลให้นายกรัฐมนตรีเข้าสู่ตำแหน่ง ได้อย่างมีเกียรติและเต็มภาคภูมิ รวมทั้งสามารถกล่าวอ้างถึงการยอมรับและฐานการสนับสนุน โดยคะแนนเสียงข้างมากในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นไปโดยชอบธรรมปราศจากข้อสงสัยและสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ในระหว่างการดำเนินการบริหารราชการแผ่นดินของตนได้ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำ และการยอมรับจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้งหลาย

4. เปรียบเทียบวิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีไทยกับต่างประเทศ

วิธีการได้มาของนายกรัฐมนตรีของประเทศที่ปกครองในระบบรัฐสภา โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นสถาบันอันเป็นผู้นำในทางการเมือง (Leadership) ปรากฏว่าไม่มีประเทศที่กำหนดวิธีการสรรหาหรือวิธีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ประเทศอังกฤษ ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจะมีแต่จารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ (Common Law) หรือธรรมเนียมปฏิบัติในการปกครอง (Conventions) ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเท่านั้น นั่นคือ เมื่อพรรคการเมืองใดชนะการเลือกตั้งมีเสียงข้างมากในสภาสามัญ พรรคนั้นจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล โดยมีหัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี

ส่วนประเทศที่สืบเชื้อสายมาจากอังกฤษ หรือรับธรรมเนียมประเพณีทางรัฐธรรมนูญมาจากอังกฤษก็ใช้ธรรมเนียมปฏิบัติเดียวกันคือ หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากจะได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เว้นแต่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปแล้วไม่ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองใดมีเสียงข้างมาก พรรคใดพรรคหนึ่งเพียงพรรคเดียว เช่นประเทศเบลเยียม และประเทศเนเธอร์แลนด์ ประมุขของประเทศต้องใช้วิธีการสอบสวนหรือตั้งผู้สอบสวน เพื่อให้ไปติดต่อกับทางรัฐสภาหรือพรรคการเมืองต่างๆ แล้วเสนอชื่อผู้สมควรมา พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อที่ทรงเห็นชอบด้วยแล้วมา เพื่อทรงมอบหมายให้เป็นผู้จัดตั้ง (Formateur) ซึ่งโดยปกติท่านผู้นี้คือ ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั่นเอง

ประเทศเยอรมัน รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (ค.ศ. 1949) ให้ความสำคัญกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างมากในเรื่องที่มานายกรัฐมนตรีจะได้รับการเสนอชื่อ โดยประธานาธิบดี และได้รับเลือกโดยเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร โดยปราศจากการอภิปราย ในการเสนอชื่อผู้จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น ในทางปฏิบัติประธานาธิบดี ต้องคำนึงถึงเสียงสนับสนุนในสภาเป็นสิ่งสำคัญ โดยจะเสนอชื่อบุคคลที่นั้นจะได้รับการสนับสนุนจากสภามากที่สุด ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีความมั่นคงมาก เพราะเป็นบุคคลเดียวที่สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เลือก แต่รัฐธรรมนูญก็ไม่ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกนายกรัฐมนตรีได้โดยอิสระ ไม่ต้องพึ่งมติพรรคแต่อย่างใด

ประเทศสเปน นายกรัฐมนตรีได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ภายหลังจากที่ได้ปรึกษากับพรรคการเมืองต่างๆ ที่มีตัวแทนอยู่ในสภา ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีคือผู้นำพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร

ประเทศสวีเดน นายกรัฐมนตรีมาจากหัวหน้าพรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีได้รับการเสนอชื่อโดยประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมักจะหารือกับหัวหน้าพรรคการเมืองต่างๆ ก่อนเสนอชื่อเพื่อขอมติ ถ้ามีผู้คัดค้านไม่ถึงครึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ผู้ได้รับการเสนอชื่อจะได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในวันลงมตินั้น

ประเทศญี่ปุ่น รัฐธรรมนูญ ฉบับ ค.ศ. 1946 กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากพรรคคัดเลือก และการสรรหาของสภาไดเอท โดยเป็นมติของรัฐสภา และวุฒิสภา เสนอชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือก

ให้พระจักรพรรดิทรงลงพระนามแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรี คือ หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา ถ้าไม่มีพรรคการเมืองใดได้เสียงข้างมาก นายกรัฐมนตรีก็จะ เป็นบุคคลที่พรรคการเมืองที่เข้ามาร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสม

บทที่ 4

ขั้นตอนการเลือกนายกรัฐมนตรี

การให้ความเห็นชอบผู้สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีได้กำหนดไว้รัฐธรรมนูญ ดังนี้

1. คณะรัฐมนตรีประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี 1 คน และรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 201)

2. ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล ซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา 159 การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมี คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติ ในกรณีเช่นนี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 202)

3. ในกรณีที่พ้นกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มา ประชุมเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 202 วรรคสาม ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธาน สภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคล ซึ่งได้รับ คะแนนสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรี (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 203)

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 6 มกราคม 2544 เมื่อมีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 21 ปีที่ 1 ครั้งที่ 2 (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 ที่ประชุมได้ลงมติให้ความเห็นชอบพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยคะแนนเสียงเห็นชอบ 340 เสียง จึงถือว่าพันตำรวจโท

ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่นายกรัฐมนตรีมาจากการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเปิดเผยในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ขั้นตอนการเลือกนายกรัฐมนตรี

การให้ความเห็นชอบผู้สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันอาทิตย์ 6 กุมภาพันธ์ 2548 และได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ 500 คนแล้ว

2. พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรก (ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 161)

3. สภาผู้แทนราษฎรเลือกประธานสภาและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร (ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 151)

4. เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งประธานสภา และรองประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

5. ประธานสภาผู้แทนราษฎรนัดประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก (ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 202 วรรคแรก)

6. การเลือกนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

(1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ 1 ชื่อ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (100 คน) และสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิรับรองได้ 1 ชื่อ การรับรองให้กระทำการเป็นการเปิดเผย (ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 202 วรรค 2 และข้อบังคับฯ ข้อ 150)

LIRT

(2) การออกเสียงลงคะแนนพิจารณาให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรีให้กระทำการเป็นการเปิดเผยตามข้อ 74(2) (ตามข้อบังคับฯ ข้อ 151)

- การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยตามข้อ 74(2) คือ การเรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคน

- ประธานในที่ประชุมเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่า 6 คน เป็นผู้ตรวจนับคะแนน

- เลขานุการสภาผู้แทนราษฎรอ่านรายชื่อสมาชิกตามลำดับอักษร และให้สมาชิกออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคน

- คณะกรรมการตรวจนับคะแนนให้ตรวจนับคะแนนเสร็จแล้วให้เสนอผลต่อประธานในที่ประชุม

(3) ประธานในที่ประชุมประกาศผลการออกเสียงลงคะแนนให้ที่ประชุมทราบ (ตามข้อบังคับฯ ข้อ 151)

7. มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้ง บุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร คือตั้งแต่ 251 คนขึ้นไป (ตามรัฐธรรมนูญฯ 202 พรรคท้าย)

8. ถ้าการออกเสียงลงคะแนนไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่า 251 คนขึ้นไป ก็จะต้องดำเนินการให้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีใหม่อีกครั้ง แต่ต้องอยู่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกจนกว่าจะมีผู้ได้รับคะแนนเสียงมากกว่า 251 เสียงขึ้นไป

9. ถ้าดำเนินการเลือกนายกรัฐมนตรีหลายครั้ง จนครบกำหนด 30 วันแล้ว ไม่มีผู้ใดได้คะแนนเสียงมากกว่า 251 เสียงแล้วภายใน 15 วัน นับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการเสนอชื่อผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดครั้งสุดท้าย เป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี (ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 203 และข้อบังคับฯ ข้อ 152)

10. ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคล ซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรี

11. ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 201)

บทที่ 5

บทสรุป

นายกรัฐมนตรีเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร มีอำนาจหน้าที่สูงสุดในการบังคับบัญชาข้าราชการ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงเป็นตำแหน่งหนึ่งที่สำคัญ เป็นตำแหน่งที่กุมชะตาของประเทศ

ในประเทศไทยรัฐธรรมนูญกำหนดไว้เสมอมาว่าพระมหากษัตริย์ทรงตั้งนายกรัฐมนตรีแต่ก็จะกำหนดไว้ด้วยว่าใครเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ซึ่งก็เท่ากับว่าแม้การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจะเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ แต่จะทรงตั้งตามพระทัยไม่ได้ เพราะถ้าผู้มีอำนาจลงนามรับสนองพระบรมราชโองการไม่ยอมลงนามก็จะมีพระบรมราชโองการเช่นนั้นไม่ได้ ธรรมเนียมในทางปฏิบัติจึงเป็นว่าพระมหากษัตริย์จะทรงตั้งตามที่มีอำนาจรับสนองพระบรมราชโองการถวายคำแนะนำ เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดเหตุการณ์ ทราบความเป็นไปและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งโดยวิธีนี้พระมหากษัตริย์ไม่ต้องทรงรับผิดชอบทางการเมือง

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเลือกนายกรัฐมนตรีก็คือ ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการจะรู้ได้อย่างไรว่าตนควรนำชื่อผู้ใดทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์แต่งตั้ง ในทางปฏิบัติจึงเป็นอำนาจของผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ จะเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม ตามประเพณีการปกครองที่เคยปฏิบัติมาก็คือ “การหยั่งเสียง” อันต้องอาศัยไหวพริบ ปฏิภาณ ความช่างสังเกตและความมีมนุษยสัมพันธ์กับฝ่ายการเมืองต่างๆ ประกอบกัน การหยั่งเสียงอาจทำได้หลายวิธีและอาจมีกระบวนการแตกต่างกันออกไปตามแต่ละสมัย เช่น มีการหารือระหว่างหัวหน้าพรรคการเมืองหาผู้เหมาะสมเป็นนายกรัฐมนตรี หรือมีการประชุมสถานอกรอบเพื่อหามติของสมาชิก แต่ในการหยั่งเสียงดังกล่าวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มักต้องเลือกคนที่พรรคการเมืองเห็นว่าเหมาะสมเป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้อิสระในการเลือกนายกรัฐมนตรีของผู้แทนราษฎรไม่มี ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นตำแหน่งสูงสุดในการบริหารประเทศ มีความรับผิดชอบสูงยิ่ง จึงควรได้รับการเลือกจากสมาชิกสภาอย่างรอบคอบ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เห็นปัญหาดังกล่าวจึงได้กำหนดวิธีการที่ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการจะหาตัวนายกรัฐมนตรีไว้ โดยให้เป็นประชาธิปไตย คือ ในการเลือกนายกรัฐมนตรีนั้น

จะต้องมีการลงมติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเปิดเผยในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร หากบุคคลใดได้รับเสียงสนับสนุนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด บุคคลนั้นก็จะได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีที่มาจากผลการลงมติโดยเปิดเผยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมภาคภูมิใจว่าตนได้รับความเห็นชอบจากผู้แทนของปวงชนส่วนใหญ่ การร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลกับสภาในการบริหารประเทศก็จะเป็นไปโดยราบรื่น

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

บรรณานุกรม

1. ณัชชา คุณาทัพนธ์, ปัญหาการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับผลกระทบต่อการปฏิรูประบบการเมือง, วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
2. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ระบบรัฐสภาไทย, กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์, 2530.
3. ผศ.มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2546.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายธงชัย ดุลยสุข
อายุ	49 ปี
การศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ที่อยู่	56/50/1 ซอยทานสัมพันธ์พัฒนา 13 หมู่ 6 ถนนติวานนท์ ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี 11100
สถานที่ทำงาน	สำนักงานประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ตำแหน่งงาน	ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ 1

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง การเลือกนายกรัฐมนตรีน
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตร “การพัฒนานักบริหารระดับสูง” รุ่นที่ 1
ระหว่างวันที่ 2 พฤศจิกายน 2547 – 11 กุมภาพันธ์ 2548

เนื้อหาสาระทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในเอกสารวิชาการกรณีศึกษา
ส่วนบุคคลเรื่อง “การเลือกนายกรัฐมนตรีน” นี้ ได้จัด ทำขึ้น
เพื่อการศึกษาและเรียนรู้ตามหลักสูตรเท่านั้น มิอาจนำไป
เป็นเหตุแห่งการฟ้องร้องใด ๆ ทั้งสิ้น

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

Legislative Institutional Repository of Thailand